

Alovlı vətənpərvər, novator diplomat, vəfalı dost – Eduard Şevardnadze

Taleyinin öz əlində olduğunu düşünənlərin nə qədər yanlış olduğunu tarix dəfələrlə sübuta yetirib. İstər qəssab olsun, istər nazir, istərsə də siyasətçi, hər kəs çərxi-fələyin məhz onun üçün yazdığı, onun boyuna biçdiyi taleyi yaşamağa məhkumdur. Bu tale nə qədər uğurlu, yaxud enişli-yoxuşlu, keşməkeşli olsa belə, missiya yerinə yetirilməlidir. Eynən gürcü xalqının dəyərli oğlu, dövrünün böyük reformatoru, novator diplomatı Eduard Amvrosiyeviç Şevardnadzenin taleyi kimi...

1928-ci il yanvarın 25-də Gürcüstanın Lançxuti şəhərində anadan olub. 1972–1985-ci illərdə Gürcüstan Kommunist Partiyası MK-nın birinci katibi, 1985–1990-cı illərdə SSRİ-nin xarici işlər naziri vəzifələrində çalışıb. 1995–2003-cü illərdə Gürcüstanın Prezidenti olub. 2003-cü ildə ölkədəki “qızılgül inqilabı” nəticəsində hakimiyyətdən gedib. 2014-cü il iyulun 7-də 86 yaşında vəfat edib.

E.Şevardnadzenin liberal baxışları Kremlin mühafizəkarları arasında ona xeyli düşmən qazandırmışdı.

Haşiyyə: 1990-cı ilin ortalarında E.Şevardnadzenin SSRİ-də diktaturaya meylin baş qaldırdığı barədə proqnoz-xəbərdarlığı aşkar sezilən və az sonra, yəni 1991-ci ilin avqustunda üzə çıxacaq siyasi reallığa söykənirdi. Onun 1990-cı ilin dekabr ayında gözlənilmədən, həm də dramatik tərzdə SSRİ Xarici İşlər naziri postundan istefasını məhz bu səbəblərlə bağlayanlar az deyil.

“Qızılgül inqilabı”nın yetşirdiyi istefa

Sovetlərin süqutundan sonrakı dövrdə, 90-cı illərin əvvəllərində bütün keçmiş müttəfiq respublikalarda olduğu kimi, Gürcüstanda da yeni düşüncələrlə “bəlkə də qayıtdılar”a ümid edənlər arasında görünən və görünməyən mübarizə gedirdi. Həmin dövrdə Eduard Şevardnadzenin doğma Gürcüstanı da parçalanma təhlükəsilə üzləmiş, vətəndaş müharibəsi təhdidi az qala gerçəyə çevrilməkdə idi. 1992-ci ilin martında Gürcüstanın birinci prezidenti

denti ölkədən qaçandan sonra, E.Şevardnadze Tbilisiyə qayıtdı. Məhz o, Gürcüstanda vətəndaş müharibəsinin qarşısını almağı bacardı. 1995-ci ildə Şevardnadzeyə qarşı sui-qəsd cəhdi baş tutmadı və bundan sonra Gürcüstan prezidenti seçildi. O, bir yandan daxilə davam edən separatçılıq meyilləri ilə mübarizə aparır, o biri yandan Azərbaycanın Xəzərdeki yataqlarından hasil ediləcək nefti Avropaya daşıyacaq kəmərin Gürcüstandan çəkilməsinə razılıq verdiyinə görə, qonşu ölkələrin siyasi təzyiqi ilə üzleşirdi. Bu azmış kimi, respublikada rüşvətخورluq hallarının geniş yayıldığı dövrdə Şevardnadzenin ünvanına islahatları gücləndirmək çağırışları səslənirdi.

Aradan xeyli müddət ötəndən

sonra, 2003-cü ilin noyabr ayında Gürcüstanda keçirilən mübahisəli prezident seçkilərində qələbəsinin ardından E.Şevardnadze ölkədə başlatılmış “qızılgül inqilabı” nəticəsində vəzifədən getdi.

“Əziz dostum Eduard Amvrosiyeviç!”

O, Azərbaycanın, Azərbaycan xalqının yaxın dostu idi. Amma dostlarının arasında ona, bu sözün müstəqim mənasında, “Əziz dostum!” – deyər müraciət edən ən vəfalı məsləkdaşı ulu öndər Heydər Əliyev idi.

1998-ci il mayın 9-da Prezident sarayında 75 illik yubileyi münasibətilə onu təbrikə gəlmiş yüksək çinli gürcü dostuna

Heydər Əliyev məhz “Əziz dostum!” – müraciətini edir. O, dörd ay əvvəl 70 illiyini qeyd etmiş Eduard Amvrosiyeviçə üzünü tutaraq belə deyir: “Bəzi politoloqlar müxtəlif ideyaları inkişaf etdirərək, müxtəlif dinlərə etiqad bəsləyən xalqlar arasında qarşıdurmadan danışırlar. Azərbaycan islam dininə etiqad edən ölkədir. Gürcüstan xristian dininə etiqad edən ölkədir. Amma bir baxın, aramızda necə xoş münasibətlər, dostluq münasibətləri var. Bu, ona sübutdur ki, gürcü xalqı da, Azərbaycan xalqı da sülhsevər xalqlardır. Xalqların sülh istəyi, xalqların dostluq arzusu və xalqların əməkdaşlıq etmək iradəsi olduqda, müxtəlif dinlərə mənsubiyyətin heç bir əhəmiyyəti yoxdur. Biz ailəliklə o

qədər yaxın, bir-birimizə elə arxadaq olmuşuq ki, bunları unutmaq mümkün deyildir”.

Bu, iki böyük şəxsiyyətin, mehriban qonşunun həm də sarsılmaz dostluğunun öyrənilməyə layiq nümunəsi idi.

Abuladzenin “Tövbə”si Nanulinin “qisası” idi

E.Şevardnadzenin həyat yolunda Nanuli Çaqaşvili-Şevardnadze 1929-cü ildə doğulmuşdu. Sovet ordusunun zabiti olan atası 30-cu illərdə Stalinin orduda apardığı “təmizləmə əməliyyatı”nın qurbanlarından idi. “Xalq düşməni”nin qızı uzun illər bunun əzabını yaşayıb. Məhz, bu səbəbdən, əllinci illərin əvvəllərində Eduardın evlilik təklifini rədd edib. O, partiya məktəbini bitirib Kutaisi Pedaqoji İnstitutunun Tarix fakültəsinə daxil olan, Vilayət Komsomol Komitəsində vəzifəyə dəvət olunan gənc Eduardın karyerasına əngəl olmaq istəməyib. İntəhası, siyasətdə olduğu kimi, sevgisində də inadkarlıq göstərən Şevardnadze sevdiyi qadının qəlbini fəth etməyi bacarıb. Onların iki övladı –

oğulları Paata və qızları Manana dünyaya gəlir.

Haşiyyə: Sovetlərin irtica illərini, günahsız insanların acı taleyini, Stalinin sağ əli Beriyanın fantasmaqorik obrazını ekrana gətirən istedadlı rejissor Tengiz Abuladzenin “Tövbə” filmi 1984-cü ildə lentə alınsa da, Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsi prokatı qadağan etmişdi. Psixoloji dram janrında çəkilmiş bu film məhz Nanulinin xahişi və E.Şevardnadzenin qətiyyəti sayəsində 1987-ci ildə ekranlara buraxılır. Elə həmin il “Tövbə” Kann Festivalında “Qran Pri” alır. 1988-ci ildə isə bu ekran əsəri “Ən yaxşı film” daxil olmaqla, altı nominasiya üzrə Nika mükafatına layiq görülür. Bununla da Nanuli atasının “qisasını” Beriyanın və DTK-dan almış olur...

...Eduard Amvrosiyeviç Şevardnadzenin bu dünyaya gəlişindən 95, gedişindən isə 9 ilə yaxın vaxt ötür. O, 86 illik ömür müddətində məhz qismətinə düşən missiyanı yerinə yetirdi. Həm də artıq tarixə yazılmış və heç vaxt unudulmayacaq böyük bacarıq və qürurla yerinə yetirdi.

İmran BƏDİRXANLI, “Xalq qəzeti”

